

УДК 351.746.1:32-027.542

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-20-22>

Микола Гнатишин

ORCID: 0009-0008-1716-098X

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

У статті розглянуто проблематику теоретичних засад дослідження безпекової політики держави та її значення на внутрішньодержавному та міжнародних рівнях.

Проаналізовано основні підходи до розуміння та трактування понять «безпека», «безпека держави» та «національна безпека». Визначено, що безпека є основою існування держави, її повноцінного функціонування як політичного актора на світовій арені.

Звернуто увагу на сучасні виклики для політики держав у сфері безпеки й оборони, з урахуванням локальних конфліктів і повноцінних війн на карті Європи та світу.

Досліджено питання об'єктів і суб'єктів державної політики безпеки, що дає змогу повноцінно дослідити значення безпеки та її вплив на всі сфери діяльності держави, передусім на її громадян.

В умовах російсько-української війни здійснено спробу аналізу основних пріоритетів безпекових доктрин України і провідних країн Європи, їхнього впливу на розвиток співробітництва між державами та міжнародних відносин загалом.

Ключові слова: безпека, національна безпека, безпека держави.

Вступ. Протягом історії людства безпека була важливим аспектом виживання. Із зародженням інституту держави безпека набула більш глибокого значення, адже вона є основою існування будь-якого національного та державного утворення. Завдяки їй забезпечуються цілісність, стабільність, а також життєдіяльність держави. Категорія «безпека» забезпечує функціонування держави на всіх її рівнях: від соціально-економічного, релігійного, культурного до інформаційного, політичного та воєнного.

Без сумніву можна сказати, що політика безпеки для держави відіграє ключову роль у питанні запобігання внутрішнім і зовнішнім загрозам, адже дає можливість превентивно запобігти їх утворенню та поширенню.

Варто зауважити, що поняття «національна безпека», «державна безпека» є відносно молодими. Уперше термін «національна безпека» на державному рівні було вжито в 1904 р. президентом США Т. Рузвельтом. Тоді під час послання до Конгресу США він ужив цей термін у питанні обґрунтування приєднання Панамської зони щодо інтересів національної безпеки Сполучених Штатів Америки [10, с. 69].

Що стосується законодавства, то вперше термін «національна безпека» було прописано в Законі США «Про національну безпеку», ухваленому 18 вересня 1947 р.

Політика безпеки важлива з огляду на внутрішні та зовнішні питання та суперечності, у контексті яких існує держава. Дана політика забезпечує гарантування територіальної недоторканості, стабільності та відстоювання ролі держави як політичного актора на міжнародній арені.

З огляду на це варто розглянути теоретичні засади дослідження безпекової політики держави на внутрішньодержавному та зовнішньому рівнях взаємодії країни. Це важливо для ґрунтового та комплексного розуміння зародження, розвитку, функціонування та значення політики безпеки для державних утворень.

Матеріал і методи дослідження. Основу роботи становила система нормативно-правових актів, яка складається з Конституції України [6], Закону України «Про національну безпеку України» [14]. У процесі роботи було проаналізовано погляди науковців на питання безпеки

держави, повноцінної політики щодо її забезпечення. Було застосовано методи аналізу та синтезу.

Результати та обговорення. Передусім варто визначити значення термінів «безпека» і «національна безпека».

Першим дослідником, який сформував концепцію національної безпеки, був В. Ліппман, який стверджував, що «нація перебуває у стані безпеки, коли немає необхідно жертвувати своїми законними інтересами з метою уникнути війни і коли вона може захистити за необхідності ці інтереси шляхом війни» [17, с. 68].

Відповідно до п. 4 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку», державна безпека визначається як «захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності та демократичного конституційного ладу й інших життєво важливих національних інтересів від реальних та потенційних загроз невоєнного характеру» [14].

У ст. 18 Конституції України 1996 р. проголошено та закріплено, що зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів та безпеки [6].

Український дослідник, професор І. Козьяков зазначає, що термін «державна безпека» є невід'ємною складовою частиною ширшого поняття, категорії «національна безпека», адже вони співвідносяться на рівні як окремого, так і загального [8, с. 161].

О. Гаращук розглядає національну безпеку крізь призму системи, де відбувається взаємодія інтересів особи, суспільства, держави та загроз для їхнього існування [2, с. 147].

Варто звернути увагу на твердження О. Турченко та Ю. Груценко, які вказують на те, що терміни «державна безпека», «безпека держави» та «національна безпека» не є тотожними, хоча й мають семантичну схожість. Науковець С. Гордієнко стверджує, що «національна безпека», «безпека держави» як похідні категорії безпеки поступово розмиваються та втрачають свій зміст через, як він каже, «міждисциплінарний транзит» [17, с. 67].

Український науковець Є. Кобко вивчав питання термінології безпеки держави, національної безпеки та зазначає, що термін «національна безпека» означає такий стан країни, коли відсутні реальні або ж потенційні загрози її безпеці, а громадяни в такій державі мають можливість реалізації свого потенціалу. Водночас додає, що під національною безпекою також треба розуміти забезпечення державою конституційних прав і свобод людини і громадянина, а їх реалізація є умовою стабільного розвитку суспільства та суспільного ладу в державі [7, с. 28].

У питанні визначення сутності та термінології політики безпеки науковиця О. Березовська-Чміль трактує політику безпеки як «курс, який гарантує захист власної держави, її політичних і соціальних інтересів від будь-яких зовнішніх загроз та спрямований на постійний діалог, підтримання миру з можливим суперником, а також розв'язання основних суперечностей на шляху до компромісів і, за необхідності, підвищення рівня опору потенційному агресору» [1, с. 23].

Досить цікаво поняття «національна безпека» розглядав В. Антонов, а саме крізь триаду «природа – людина – суспільство», трактував це як стан захищеності життєво важливих інтересів особи (індивіда), суспільства та держави від внутрішньої і зовнішніх загроз [17, с. 68].

Дослідниця К. Лисюк вважає, що захист національних інтересів будь-якої держави, зокрема й України, має бути пріоритетом державної політики у сфері безпеки, що має бути забезпечено на конституційному рівні [9, с. 37].

Ключовою загрозою національній безпеці України та країн Європи є російська агресія. Тому К. Лисюк звертає увагу на необхідність ефективної протидії, що передбачає реформування та посилення обороноздатності Збройних сил України згідно із сучасними стандартами, що існують у провідних країнах світу. Це дасть змогу ефективніше долати наступ окупантів і захищати незалежність і територіальну цілісність України.

З огляду на реалії військового сьогодення необхідно звернути увагу не тільки Україні, але і її партнерам на енергетичну й економічну безпеку, які послідовно мають бути включеними у стратегії національної безпеки держав [9, с. 37–38].

З огляду на те, що ми досліджуємо та розглядаємо проблематику безпекової політики держави, необхідно визначити критерії безпеки та сутність безпекового сектору.

Згідно з позицією Г. Гончаренко, на яку посилається В. Партеха, сутність сектору безпеки полягає у взаємодії та злагодженій роботі в усіх сферах життєдіяльності держави. Коли всі сфери будуть взаємодіяти, то вони створюватимуть насамперед внутрішню безпеку, яка впливатиме на зовнішню безпеку. Це є одним з основних критеріїв безпеки держави – безпека в усіх сферах життєдіяльності державного організму [5, с. 44; 14, с. 29].

Варто розглянути позицію щодо державної безпеки С. Гордієнка. Науковець визначає її як здатність системи суспільних відносин забезпечити оптимальне функціонування інститутів держави, передусім державної влади, а вже тоді убезпечити особу, суспільство та державу загалом відповідно до балансу життєво необхідних інтересів зазначених категорій [17, с. 69].

Проблематику політики безпеки держави в її національних проявах вивчали також Р. Степанишин та І. Ховрач. З погляду розуміння політики державної безпеки дослідники приділили велику увагу питанню основних її компонентів. Без їх обґрунтування важко комплексно розглядати політику безпеки будь-якої держави [15].

Р. Степанишин та І. Ховрач відносять до безпекової політики держави такі 5 компонентів:

1. Зовнішню політику держави, що є одним із найважливіших компонентів у здійсненні та реалізації державної політики безпеки, адже без захисту інтересів власної країни на міжнародній арені важко уявити її існування, яке тісно пов'язане зі співпрацею з іншими державами. На нашу думку, це є життєво необхідною річчю.

2. Політику внутрішньої безпеки – стабільність усередині держави та добробут її громадян дає розуміння цілісності, доцільності та результатів державної програми безпеки, яка, без сумніву, впливає на її поведінку та прояви в зовнішній політиці.

3. Оборонну політику – складник загальної політики безпеки, що реалізується спеціально створеними інститутами, які підпорядковуються державі та дотримуються встановлених нею нормативно-правових актів, що спрямовані на покращення обороноздатності держави та насамперед слугують захистом інтересів держави на внутрішній та зовнішній політичних аренах.

4. Економічну політику у сфері безпеки – забезпечення реалізації національної безпекової політики на рівні економіки, виділення відповідних коштів для забезпечення функціонування вибраного державою безпекового курсу, від якого залежать рівень та швидкість розвитку економіки.

5. Політику інформування суспільства в питання політики державної безпеки – будь-яке суспільство, на нашу думку, має законне право бути проінформованим про стан справ в оборонній сфері, про державний план заходів щодо захисту від реальних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру [15, с. 289–290].

На нашу думку, усеосяжна безпекова політика держави важлива з огляду на необхідність забезпечення:

– суверенітету та державної цілісності – держава всіляко гарантує та забезпечує контроль над територією та її кордонами, має власну армію, як інструмент охорони територіальної цілісності та суверенітету. Це дає змогу забезпечувати незалежність держави від зовнішніх ворогів і посягань;

– захисту громадян держави – в основі безпекової політики стоїть особистість, людина та громадянин, умовою життя якої в межах держави є забезпечення захисту її прав і свобод. Це позитивно впливає на безпеку держави, адже основою будь-якої держави є її громадяни;

– соціально-економічного розвитку та стабільності – безпекова політика по суті повинна запобігати соціальним конфліктам, напрузі та хаосу. Адже добробут її громадян є ключем до соціальної стабільності держави. Безпекові заходи дозволяють захищати природні та стратегічні ресурси, які наявні на території тієї чи іншої держави. Додамо, що країни з високим рівнем стабільності більше приваблюють інвесторів, аніж із низьким;

– формування авторитету держави на внутрішній і міжнародній аренах. Держава, яка провадить послідовну безпекову політику, є активним політичним актором на міжнародній арені. Це сприяє формуванню співробітництва з іншими націями та союзами держав. Окрім цього, для захисту національних інтересів і національної безпеки в регіоні укладаються різноманітні міжнародні договори й угоди, які дають можливість відстояти інтереси на світовій політичній арені.

Варто зазначити, що український дослідник З. Гонтар звертає увагу на те, що політика безпеки на зовнішній арені великою мірою залежить від внутрішнього становища держави і змінюється відповідно до ситуації у світовій політиці та на міжнародній арені [4, с. 272].

Р. Степанишин та І. Ховрач обстоюють позицію, що політика безпеки має відповідати стратегічним інтересам держави. Політика безпеки, на їхню думку, дає можливість країні не тільки гарантувати безпеку на внутрішньому рівні, але й на міжнародному рівні співіснувати та співпрацювати з іншими державами [15, с. 291].

З. Гонтар вивчав проблематику теоретичних і практичних аспектів гарантування безпеки держави на міжнародній арені, що входить у більш широку категорію «національна безпека». Він зазначає, що зовнішня політика в питанні національної безпеки відіграє організаційну функцію, адже відповідні органи здійснюють інформування уряду про наміри інших держав, їхні кроки та завдання.

Також здійснюється аналіз їхнього впливу на суспільну думку, а також позицію політичних кіл, що в кінцевому підсумку має позитивно вплинути на вирішення зовнішньополітичних завдань, що стосуються національної безпеки держави [4, с. 273].

Повертаючись до розгляду питання безпекової політики на внутрішній арені, А. Мурашко виділив основні завдання системи безпеки й оборони на прикладі Стратегії національної безпеки України, як-от:

- охорона та захист державного кордону;
- охорона важливих об'єктів і комунікацій;
- підтримання правового режиму воєнного стану;
- забезпечення належних умов для функціонування органів державної влади, органів військового управління та стратегічного розгортання військ (оперативного розгортання сил) [12, с. 6].

В умовах гібридної повномасштабної війни Росії проти України держави світу почали по-іншому розглядати власну національну безпеку. Війна в Україні внесла чималі корективи у стратегії національної безпеки кожної держави в Європі.

Провідні держави проводять спільні навчання, укріплюють свій військовий потенціал на тлі погроз, які поширюються в бік країн Заходу від Російської Федерації.

Війна в Україні показала підвищену необхідність перегляду національних безпекових стратегій і їх удосконалення, пристосування до вимог часу. Це необхідно, як зауважує Р. Степанишин, щоб ефективно реагувати на нові безпекові тенденції та загрози [15, с. 290].

Українські дослідниці О. Березовська-Чміль, Ю. Кобець і М. Міщук звертають увагу на те, що останнім часом, під впливом міжнародної ситуації у світі, науковці приділяють значну увагу геополітичному аспекту національної безпеки. Під ним розуміється насамперед захист суверенітету та територіальної цілісності держави, а також її виживання, здатність адекватно реагувати на реальні та потенційні загрози зовнішнього характеру [3, с. 72].

Я. Миркеєв стверджує, що міжнародна ситуація, що склалася в Європі та світі з лютого 2022 р., Російська Федерація розпочала повномасштабне вторгнення на територію України, підштовхнула європейські країни до розгляду питання вдосконалення та підвищення обороноздатності Європейського Союзу [11, с. 8].

Виходячи з вищевикладеного, ми вважаємо, що політика безпеки держави є комплексом затверджених державними інституціями нормативних актів, у яких закладено заходи та норми реагування на ті чи ті загрози, що можуть бути небезпечними для інтересів держави та навіть її існування.

Д. Тихомиров вивчав політику безпеки України та вказує на те, що українське законодавство у сфері безпекової політики регулюється більшою мірою засадами, які встановлюють принципи цієї політики, їхні завдання та напрями у визначених законом сферах [16, с. 91].

Дослідник зазначає, що загалом політика безпеки держави як інструмент створення системи безпеки ґрунтується на низці засадничих елементів, які впливають на процеси існування, розвитку та функціонування суспільства. Стосовно міжнародної арени, то тут мова йде про більш глобальні речі – виживання та розвиток людства. [16, с. 91]

Також З. Гонтар висловлює слушну думку, що зовнішньополітичний курс держави щодо реалізації її безпеки має виходити з моделі розвитку її правової системи, а не з адаптації до наявних у просторі умов [4, с. 275].

Отже, безпека держави прямо пропорційно залежить від комплексу дій і заходів, що сприяють можливості превентивного виявлення загроз зовнішнього та внутрішнього характеру цією державою та їх нейтралізації.

Висновки. Безпекова політика держави є вкрай важливою, адже є необхідним і подекуди ключовим аспектом існування держави. Державна політика безпеки дає змогу всебічно контролювати розвиток держави в напрямі збереження територіальної цілісності та недоторканості її кордонів. Відповідно цей захист деякою мірою зменшує ризики зовнішнього втручання.

Водночас відсутність цілеспрямованої безпекової політики з боку держави може спричинити втрату територій і незалежності, що ставить під загрозу повноцінне існування державного утворення.

Отже, послаблення даної політики може створювати аспекти збільшення зовнішньополітичних впливів, які часто негативно впливають на функціонування держави, утому ключі, що кожна нація на міжнародній арені має свої національні інтереси.

Можна говорити про те, що держава із слабкою безпековою політикою стає вразливою до внутрішніх і зовнішніх викликів. Як наслідок, можуть розпочатися кризи політичного чи соціально-економічного характеру, навіть призвести до війни в різних її проявах – громадянської чи вторгнення і окупації іншою державою.

Література:

1. Березовська-Чміль О. Вплив російської агресії на політику безпеки у країнах Європи. *Вісник Прикарпатського університету. Серія «Політологія»*. 2024. № 17. С. 20–27. URL: <https://journals.pnu.if.ua/index.php/politology/article/view/110> (дата звернення: 10.12.2024).
2. Березовська-Чміль О. Теоретичні основи дослідження національної безпеки. *Креативний простір* : науковий журнал. 2021. № 2. С. 147–148. URL: <https://www.newroute.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/%E2%84%962.pdf> (дата звернення: 10.12.2024).
3. Березовська-Чміль О., Кобець Ю., Міщук М. Управління системою національної безпеки в умовах воєнно-політичного конфлікту. *Грані* : науково-теоретичний альманах. 2021. № 24 (9). С. 70–76. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/1697> (дата звернення: 19.09.2024).
4. Гонтар З. Теоретичні та правові засади державного управління національною безпекою у зовнішній політиці. *Держава та регіони*. Серія «Державне управління». 2019. № 4 (68). С. 271–277. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/4_2019/45.pdf (дата звернення: 09.12.2024).

5. Гончаренко Г. Управління сектором безпеки: поняття і сутність. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. Серія «Юридичні науки». 2020. Т. 31 (70). Ч. 2. № 2. С. 40–46.
6. Конституція України : Закон від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
7. Кобко Є. Поняття та значення національної безпеки держави як об'єкта адміністративно-правової охорони та захисту. *Європейські перспективи*. 2022. № 2. С. 28–33. URL: <https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/EP-2022-2/028-.pdf> (дата звернення: 11.12.2024).
8. Козьяков І. Законодавче визначення державної безпеки: проблеми теорії та практики. *Теорія держави і права*. 2019. № 9. С. 160–164. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/9/27.pdf> (дата звернення: 11.12.2024).
9. Лисюк К. Національна безпека – ключова конституційна опора правового державного ладу. *Реалії та перспективи розбудови правової держави в Україні та світі* : збірник наукових праць VII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 31 травня – 1 червня 2024 р. Суми, 2024. С. 36–38. URL: https://sspu.edu.ua/images/2024/docs/nauka/konf/31.05/Book_Tom_2_5136c.pdf#page=37 (дата звернення: 11.12.2024).
10. Мельниченко Б. Основні підходи до розуміння поняття «національна безпека». *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Юридичні науки». 2021. № 2 (30). С. 68–72. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/aug/24795/11.pdf> (дата звернення: 11.12.2024).
11. Миркєєв Я. Реформування спільної політики безпеки та оборони в довгостроковій перспективі з урахуванням загрози з боку Росії. *Science Rise: Juridical Science : Journal*. 2024. № 1 (27). С. 4–14. URL: https://journals.urau.ua/sr_law/article/view/302375 (дата звернення: 11.12.2024).
12. Мурашко А. Реалізація державної політики у сферах національної безпеки і оборони на регіональному рівні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Чернігів, 2021. 21 с. URL: <https://stu.cn.ua/wp-content/uploads/2021/08/avtoreferat-murashko.pdf> (дата звернення: 10.12.2024).
13. Партеха В. Оборонна безпека як складова національної безпеки. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні та прикладні аспекти* : збірник матеріалів III Регіональної наукової конференції, м. Умань, 31 жовтня 2024 р. Умань, 2024. С. 28–32. URL: [https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/17562/1/Збірник%20тез%20-%20Соц.%20читання%20-%202024%20\(1\)%20\(1\).pdf](https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/17562/1/Збірник%20тез%20-%20Соц.%20читання%20-%202024%20(1)%20(1).pdf) (дата звернення: 11.12.2024).
14. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.
15. Степанишин Р., Ховрич І. Політика національної безпеки та її важливість для держави. *Scientific Collection "InterConf"*. 2024. № 190. С. 289–291. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/5555> (дата звернення: 11.12.2024).
16. Тихомиров Д. Засади державної політики у сфері безпеки. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 4. С. 91–96. URL: [https://lawscience.com.ua/web/uploads/pdf/SJNAIA_2019_24\(4\)_91-96.pdf](https://lawscience.com.ua/web/uploads/pdf/SJNAIA_2019_24(4)_91-96.pdf) (дата звернення: 10.12.2024).
17. Турченко О., Груценко Ю. Національна безпека і державна безпека: поліваріантність визначення та співвідношення. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2023. № 2. С. 66–74. URL: <https://jpchdnu.donnu.edu.ua/article/view/14914>.
18. Шишкін І., Баран А., Березовська-Чміль О. Нова безпекова програма Європи: виклики, пов'язані з російсько-українською війною. *Геополітика України: історія та сучасність*. 2024. № 1 (32). С. 116–133. URL: <http://geopolitics-of-ukraine.uzhnu.edu.ua/article/view/305019> (дата звернення: 09.12.2024).

References:

1. Berezovska-Chmil', O. (2024). Vplyv viyskovoi agresii rosii na polityky bezpeky u krainah Europy [The impact of Russian military aggression on security policy in European countries]. *Visnyk Prycarpats'kogo universytetu. Seriya "Politologia"*. Retrieved from <https://journals.pnu.if.ua/index.php/politology/article/view/110/108> [in Ukrainian].

2. Berezovska-Chmil', O. (2024). Teoretychni osnovy doslidzennia natsionalnoi bezpeky [Theoretical foundations of national security research]. *Naykovyi zhurnal Kreativnyi prostir*. Retrieved from <https://www.newroute.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/%E2%84%962.pdf> [in Ukrainian].
3. Berezovska-Chmil', O., Kobec', Y., & Mishchuk (2021). Upravlinnia sistemoyu nacionalnoi bezpeky v umovah voyenno-politychnogo konflikty [Management of the national security system in the conditions of military and political conflict]. *Grani*. Retrieved from <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/1697> [in Ukrainian].
4. Gontar, Z. (2024). Teoretychni ta pravovi zasady derzhavnogo upravlinnia bezpekoyu y zovnishniy polityci [Theoretical and legal foundations of state management of national security in foreign policy]. *Derzava ta reiony. Seriya "Derzhavbe upravlinnia"*. Retrieved from http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/4_2019/45.pdf [in Ukrainian].
5. Goncharenko, G. (2020). Upravlinnia sektorom bezpeky: ponittia i sutnist [Management of the security sector: concept and essence]. *Vcheni zapysky TNU im. Vernadskogo*.
6. Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine]. (1996, June 28). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. № 30. St. 141 [in Ukrainian].
7. Kobko, Ye. (2022). Ponittia ta znacennia natsionalnoi bezpeky derzhavy yak obyektu administrativno-pravovoi ohorony ta zahysty [The concept and significance of national security of the state as an object of administrative and legal protection and protection]. *Europejski perspektyvy*. Retrieved from <https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/EP-2022-2/028-.pdf> [in Ukrainian].
8. Kozyakov, I. (2019). Zakonodavche vyznachennia derzhavnoi berpeky: problem teorii ta praktyky [Legislative definition of state security: problems of theory and practice]. *Teoriia derzhavy i prava*. Retrieved from <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/9/27.pdf> [in Ukrainian].
9. Lysiuk, K. (2024). Natsionalna bezpeka – kliuchova konstytutsiyna opora pravovogo derzhavnogo lady [National security is a key constitutional pillar of the legal state system]. Retrieved from https://sspu.edu.ua/images/2024/docs/nauka/konf/31.05/Book_Tom_2_5136c.pdf#page=37 [in Ukrainian].
10. Melnychenko, B. (2021). Osnovni pidhody do rozuminnia ponittia natsionalna bezpeka [Basic approaches to understanding the concept of national security]. *Visnyk Natsionalnogo Universytetu Lvivska Politekhniky. Seriya "Yurydychni nauky"*. Retrieved from <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/aug/24795/11.pdf> [in Ukrainian].
11. Myrkeyev, Ya. (2024). Reformyvannia spilnoi polityky bezpeky ta oborony y dovhostrokoviy perspektyvi z urakhyvanniam zagrozy z boky rossii [Reforming the joint security and defense policy in the long term, taking into account the threat from Russia]. *Journal "Science Rise: Juridical Science"*. Retrieved from https://journals.uran.ua/sr_law/article/view/302375 [in Ukrainian].
12. Murashko, A. (2021). Realizaciya derzhavnoi polityky y sferah natsionalnoi bezpeky ta oborony na regionalnomy rivni [Implementation of state policy in the spheres of national security and defense at the regional level]. Retrieved from <https://stu.cn.ua/wp-content/uploads/2021/08/avtoreferat-murashko.pdf> [in Ukrainian].
13. Partekha, V. (2024). Oboronna bezpeka yak skladova natsionalnoi bezpeky [Defense security as a component of national security]. Retrieved from [https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/17562/1/Збірник%20тез%20-%20Соц.%20читання%20-%202024%20\(1\)%20\(1\).pdf](https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/17562/1/Збірник%20тез%20-%20Соц.%20читання%20-%202024%20(1)%20(1).pdf) [in Ukrainian].
14. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy: Zakon Ukrainy [On national security of Ukraine: Law of Ukraine]. (2018, June 21). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. № 31. St. 241 [in Ukrainian].
15. Stepanyshyn, R., & Hovrach, I. (2024). Polityka natsionalnoi bezpeky ta yiyi vazhlyvist dlia derzhavy [National security policy and its importance for the state]. *Scientific Collection "InterConf"*. Retrieved from <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/5555> [in Ukrainian].
16. Tykhomyrov, D. (2019). Zasady derzhavnoi polityky y sferi bezpeky [Principles of state policy in the field of security]. *Naykoviy visnyk Natsionalnogo universytetu vnyi trishnih sprav*. Retrieved from [https://law-science.com.ua/web/uploads/pdf/SJNAIA_2019_24\(4\)_91-96.pdf](https://law-science.com.ua/web/uploads/pdf/SJNAIA_2019_24(4)_91-96.pdf) [in Ukrainian].
17. Turchenko, O., & Grycenko, Yu. (2023). Natsionalna bezpeka i derzhavna bezpeka: polivariatyvny vyznachennia ta spivvidnoshennia [National security and state security: multivariate definition and relationship]. *Pravnychi chasopys Donetskogo natsionalnogo universytetu imeni V. Stusa*. Retrieved from <https://jpchdnu.donnu.edu.ua/article/view/14914> [in Ukrainian].

18. Shyshkin, I., Baran, A., & Berezovska-Chmil, O. (2024). Nova bezpekova programa Europy: vyklyky poviazani zi rosiysko-ukrainskoyu viynoyu [Europe's new security program: challenges related to the Russian-Ukrainian war]. Geopolityka Ukrainy: istoriya ta sychasnist. Retrieved from <http://geopolitics-of-ukraine.uzhnu.edu.ua/article/view/305019> [in Ukrainian].

Mykola Gnatyshyn. Theoretical foundations of the study of state security policy

The article examines the issues of theoretical foundations of the study of state security policy and its significance at the domestic and international levels.

The main approaches to understanding and interpreting the concepts of “security”, “state security” and “national security” are analyzed. It is determined that security is the basis of the existence of the state and its full-fledged functioning as a political actor on the world stage.

Attention is drawn to modern challenges for state policies in the field of security and defense, taking into account local conflicts and full-fledged wars on the map of Europe and the world.

The issue of objects and subjects of state security policy is investigated, which makes it possible to fully explore the meaning of security and its impact on all spheres of state activity, primarily on its citizens.

In the conditions of the Russian-Ukrainian war, an attempt is made to analyze the main priorities of the security doctrines of Ukraine and leading European countries and its impact on the development of cooperation between states and international relations in general.

Key words: security, national security, state security.

Відомості про автора:

Гнатишин Микола – аспірант кафедри політичних наук, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.